

terminološki određeno. Prema tome, izraz *seminarski rad* odnosi se na sve ono što se u seminaru radi.

Nasuprot tomu riječ *radnja* znači »djelo, rezultat rada (opus)« i ima uže, određenije značenje. Zato npr. izraz *seminarska radnja* znači djelo koje po svom sadržaju mora odgovarati određenim uvjetima i razlikuje se npr. od *seminarskog referata* koji se izrađuje po drugim kriterijima. *Radnja* je postupno postala termin koji se, s jedne strane, razlikuje od *radionice*, s druge od *rada*, a s treće od *referata*. Prema toj razlici, koja je u književnom jeziku postala već tradicijom, bolje je upotrebljavati naziv *diplomska radnja* kad se odnosi na izradak, napisano djelo.

Milan Moguš

NJEGOVI PRISTAŠE ILI NJEGOVE PRISTAŠE?

Čitatelj M. E. piše:

»U 'Jeziku' (dvo broj 2-3, 1971/72.) na strani 39., red 1. piše. 'A kada se Kuzmanić 1848. godine ipak pokolebao i prihvatio Gajevu reformu, Kuzmanića napuštaju njegovi dalmatinski pristaše, jer da se neće povoditi za njim.'

Ta se rečenica protivi mojem jezičnom osjećaju pa bih radije napisao: A kada se Kuzmanić 1848. godine ipak pokolebao i prihvatio Gajevu reformu, njega napuštaju njegove dalmatinske pristaše... Ne smatram, ako je moja primjedba ispravna, da se to u 'Jeziku' ne smije dogoditi, jer 'Jezik' je časopis, a ne udžbenik.«

Iako Jezik nije udžbenik, nego je časopis koji ima svoje uređivačke teškoće, katkada i prilično velike, ipak u njemu ne bi smjelo biti jezičnih grešaka. Nastojimo da ih ne bude, ali ne smijemo tvrditi da ih nema niti da ih neće biti. Možemo samo reći da će biti rijetke i da se na očite ne treba osvrta ti. Drugo je s onima koje zbujuju ili koje mogu biti poučne. Samo pri tome valja imati na umu da nije sve greška što se ne slaže s jezičnim osjećajem pojedinih čitatelja i da

nije greška kad suradnik od više jezičnih mogućnosti ne odabere najbolju. Uredništvo ne može u svemu odgovarati za jezik suradnika jer oni, u određenim granicama, imaju jezičnu slobodu. Zato su u Jeziku važnija načelna gledišta od konkretnih rješenja. Važno je doduše kako se što kaže, ali je važnije ono što se kaže. Zbog važnosti koju Jezik ima za jezičnu kulturu spremni smo ispraviti i objasniti one greške ili nedoumice koje bi mogle biti kamen smutnje. Zato je korisno da se osvrnemo na pitanje koje smo naveli.

Promjenom *Kuzmanića* u *njega* izbjegava se ponavljanje riječi *Kuzmanića* u istoj rečenici, ali to ide u područje autorskoga stila jer je u granicama dopuštenih mogućnosti. Autorica je očito željela osigurati potpunu jednoznačnost jer bi inače tko mogao pomisliti da se zamjenica *njega* odnosi na Gaja.

Što se sročnosti tiče, čitatelj se jezični osjećaj slaže s pravilom u gramatici Brabeca-Hraste-Živkovića:

»4. a) *Starješina, vojvoda, knjigovoda* i slične imenice po obliku ženskoga, a po značenju muškoga roda, imaju u *jednini* predikat i atribut u muškom rodu: *Starješina je bio prvi na njivi. Dobar sluga morao je u svemu slušati gospodara.*

b) U *množini* te iste imenice imaju predikat i atribut u ženskom rodu: *Sarajlije su brzo prešle preko nabujale Sávē. Sve starješine iziđu pred zapovjednika.* (5. izd., str. 217.)

Slično je kad u Jezičnom savjetniku S. Pavešića i dr. s. v. kolega piše:

»*kolega* (dat. kolegi) u *jednini* ima predikat i atribut u muškom rodu, a u *množini* u ženskom rodu: *dobar kolega, mn. dobre kolege.*«

Da je tu potrebno više obzira, izlazi već iz Maretićeve ocjene jer on u svojoj gramatici o takvim imenicama kaže:

»Glavno je pravilo za njih, da se, kad stoje u *sing.*, uzimaju kao imenice muškoga roda, a kad su u *plur.*, uzimaju se kao imenice ženskoga roda, ali ima i drugih načina kongruencije, koja se s tim glavnim pravilom ukršćavaju.« (2. izd. str. 367. i 368.)

Zanimljivo je da je gledište autorâ u gramatici Jezičnoga savjetnika nešto blaže: »Kad je imenica u množini, pridjev je obično u ženskom rodu.« (Str. 433.)

Potanje proučavanje toga područja pokazuje da pravila ne mogu nipošto biti tako jednostavna i tako odlučna. Već je u II. godištu Jezika prof. Hraste iznio mišljenje da se takve imenice slažu i u umožini s muškim rodom i da će jezik tu pojavu sve više razvijati. To je mišljenje potkrijepio s više primjera i oni zaslužuju pažnju onih koji se bave ovim područjem.

Prikupimo li više potvrda suvremenoga hrvatskoga književnoga jezika za različite imenice toga tipa, zapaziti ćemo veliku raznolikost i u jedini i u množini. Polazeći odatle doći ćemo do zaključka da dosadašnja pravila treba precizirati i mijenjati. Ali da se ovdje ne upuštamo u svu širinu problema o kojem ovdje raspravljamo, zadržat ćemo se u granicama postavljenoga pitanja.

Osim potvrda koje je za množinu naveo prof. Hraste, evo još nekoliko koje potvrđuju n. r. u množini:

Prikupljaju se i drugi starješine. (Šenoa, grada MH.) — *Livrejani slugе točili su šampanjac.* (J. E. Tomić, isto.) — *Kada dorijugaše ... šuškavi slugе.* (A. G. Matoš, isto.) — *... da su ga kaptolski slugе umlatili.* (Milčinić-Ogrizović, isto.) — *Neki su njihovi kolege bili ministri.* (T. Ujević, isto.) — *Na čelu roda nalazi se mirnodopski starješina i ratni vođa.* (Kalmeta, isto.) — *Mali štedišе ...* (Vl. 8. 6. 73. 5.) — *Zapadnonjemački dugajlije zdvajaju ...* (Vl. 29. 6. 73. 9.) — *Mnogi moji kolege znaju samo za note.* (Vl. 11. 3. 74. 3.) — *... indijski radže i maharadže.* (Vj. 6. 7. 73. 13.)

Jasno je da normativna gramatika različite sintatičke veze treba vrednovati i za stilski neohilježenu upotrebu po mogućnosti preporučiti jednu. Ovdje to ne može učiniti, a još manje reći da je *njegovi dalmatinski pristaše* pogrešno. Kao što primjeri pokazuju, ta pojava nije od jučer, ima svoje lingvističko i sociolingvističko opravdanje i kad lingvist sve uzme u obzir, ne preostaje mu drugo nego da odluku o izboru prepusti jezičnoj praksi.

Stjepan Babić

O S V R T I

MARKETING I LEASING

Budući da su u naslovu tude riječi te bih prije nego se njih dotaknem, općenito progovorio o tudicama. Ne zastupam doktrinarno činstvo; među civiliziranim jezicima ne postoji ni jedan čist, pa nije ni hrvatski. Ali kako sve u životu mora imati razumnú granicu, mora je imati i unos riječi iz drugih jezika. Na nevolju, odavno se već u nas potpuno zaboravilo na takvu razumnú granicu, a gotovo bih rekao i na svaku granicu; do kraja su otvorena vrata ulasku mora suvišnih primljenica i na putu sino stvaranja neke vrste međunarodnoga hrvatskog jezika. Iz dana u dan, svjesno ili nesvjesno u svoj jezik utrpavamo toliko nanosa da nam taj

teret već postaje prava smetnja i preteško breme.

Tko prati tijek unošenja suvišnih tudica u hrvatski jezik, opaža kako ih je preveliko, toliko da bi se na kraju svaku godine skoro mogao izdati njihov mali rječnik. Tvrduju će najbolje posvjedočiti Bratoljub Klaić. Godine 1962. objavljeno je treće izdanje njegova Rječnika stranih riječi, u Predgovoru je dodao i Napomenu uz treće izdanje gdje kaže:

»Pored formalnih promjena spomenutih naprijed u bilješkama ispod crte uz predgovor drugom izdanju, valja još napomenuti da se treće izdanje razlikuje od drugoga stanovitim stvarnim popravcima u samoj obradi i mnogim dodacima u rječničkoj